

Pædagogisk læreplan for Stavnsholt Børnehus 2023-2024

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	3
Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan	4
Pædagogisk læreplan	6
Fælles pædagogisk grundlag	7
Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	8
Pædagogisk læringsmiljø samt	16
fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø	16
Samarbejde med forældre	18
Børn i udsatte positioner	20
Sammenhænge	22
Inddragelse af lokalsamfundet	24
De seks læreplanstemaer	25
Alsidig personlig udvikling	26
Social udvikling	27
Kommunikation og sprog	29
Krop, sanser og bevægelse	30
Natur, udeliv og science	32
Kultur, æstetik og fællesskab	34
Evalueringskultur	36

Hvem er vi?

Stavnsholt Børnehus er en integreret institution med vuggestueafdeling og en børnehaveafdeling. Vi er normeret til 44 vuggestuebørn og 60 børnehavebørn, inklusiv 3 vækstpladser i børnehaven. En vækstplads er et tilbud til børn i alderen 3-6 år, som har behov for en specialpædagogisk indsats. Formålet er at give børnene mulighed for at lære, lege og udvikle sig i almene børnefællesskaber og læringsmiljøer i en børnegruppe, hvor antallet af børn er nednormeret og der er tilført ekstra voksenressourcer.

I børnehuset er vi ansat 25 pædagogiske medarbejdere, der på tværs af uddannelse og erfaring har et fælles mål – at sikre alle børn har en tryk hverdag, hvor de har mulighed for at udvikle sig i et godt læringsmiljø. Herudover har vi en økonoma og en køkkenmedhjælper, som hver dag laver god økologisk mad, til alle børn i Stavnsholt Børnehus.

Stavnsholt Børnehus er placeret på en stor grund, med meget natur, hvor der er rig mulighed for at børnene kan blive motorisk og sansemotorisk udfordret. Her er blandt andet et lille skovområde, hvor børnene har mulighed for at gå på opdagelse i naturen. Vi vægter også at vores legepladser rummer frugtbuske og grønne træer, hvor børn i alle aldre har mulighed for at deltage i høstning af æbler m.m. På børnehavens legeplads har vi hvert år et tema der hedder 'haver til maver', her hjælper børnehavebørnene med at plante, vande og høste det der er blevet sået i plantekasserne. Dette resulterer til sidst i gode måltider, som børnene også er med at tilberede.

Vi ligger i et naturskønt område med gåafstand til Furesøen, skov og skolelandbrug, hvor vi ofte er på besøg og kigger på dyrene.

I Stavnsholt Børnehus vægter vi den nære relation til barnet og vi ser relationen som udgangspunkt for al vores arbejde med det enkelte barn og børnegruppen. I vores arbejde ser vi forældrene som vores vigtigste kilde til viden om det enkelte barn og vi forventer at forældrene er aktive deltagere i deres barns liv i daginstitutionen, så vi i fællesskab sikre de bedste udviklingsbetingelser for barnet.

Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan

På baggrund af oplæg fra dagtilbudsleder og faglige fyrtårne, har både medarbejdere og forældrebestyrelsen drøftet analysen af den seneste periodes PEF, som er vores planlægnings- og evaluerings redskab i Furesø samt anden pædagogisk dokumentation. Det har givet anledning til justering af læreplanen. De retningsgivende refleksioner er opdaterede og der er beskrevet nye eksempler på den pædagogiske praksis ind i den pædagogiske læreplan.

Ud fra analysen og drøftelserne har dagtilbudsleder konkluderet følgende om børns oplevelser og hvordan det pædagogiske læringsmiljø indfrier vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag.

Opsamling:

Børns oplevelser og børns perspektiver:

Vi er blevet opmærksomme på at vores pædagogiske praksis tager afsæt i et tilstræbt børneperspektiv. De udarbejdede PEF'er viser os, at børnene føler sig som en del af fællesskabet og viser glæde ved aktiv deltagelse i hverdagens rutiner og aktiviteter, samt profiterer af en tydelig struktur med genkendelighed og gentagelser.

Eksempel fra vuggestuen viser, at konkrete til sangene ved samling, giver børnene deltagelsesmuligheder og oplevelse af at være værdifuld bidrager ind i fællesskabet. Dette taler ind i dagtilbudsloven §8, stk 2. i forhold til aktive deltagelsesmuligheder for alle.

Eksempel fra børnehaven: Børnene trives godt i den forudsigelse struktur. Ved samling gør de selv opmærksom på rækkefølgen og husker de voksne på at trække et navn, hvis dette bliver glemt.

Hvordan har vi indfriet vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag:

Tyngden i vores PEF'er ligger i de to læreplanstemaer "*barnets alsidig personlige udvikling*" samt "*sociale udvikling*".

Undervejs i evalueringsprocessen er det blevet tydeligt, at vi i den næste periode skal have fokus på "den røde tråd" for barnelivets progressive udvikling i Stavnsholt Børnehus, samt overgangen fra vuggestue til børnehave. Dette med udgangspunkt i det pædagogiske grundlag ift. sammenhænge.

Vi vil også fremover sætte mere fokus på at inddrage børneperspektivet på andre måder end det tilstræbte. Det kunne fx være børneinterviews.

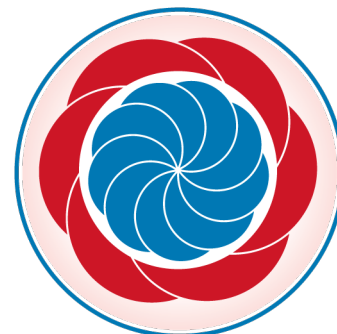
Vi vil være nysgerrige på, hvordan vi kan organisere os på en måde, der skaber mere medbestemmelse/valgmuligheder for børnene, samtidig med at der tages højde for fællesskabet og de vilkår, der er i et dagtilbud for 0-6 år.

Derudover er vi blevet opmærksomme på at arbejdet med PEF'erne skal være en mere dynamisk proces, og at vi den kommende periode skal have mere fokus på at koble dem til vores styrkede læreplan, med dertil hørende pædagogisk grundlag og lærerplanstemaer.

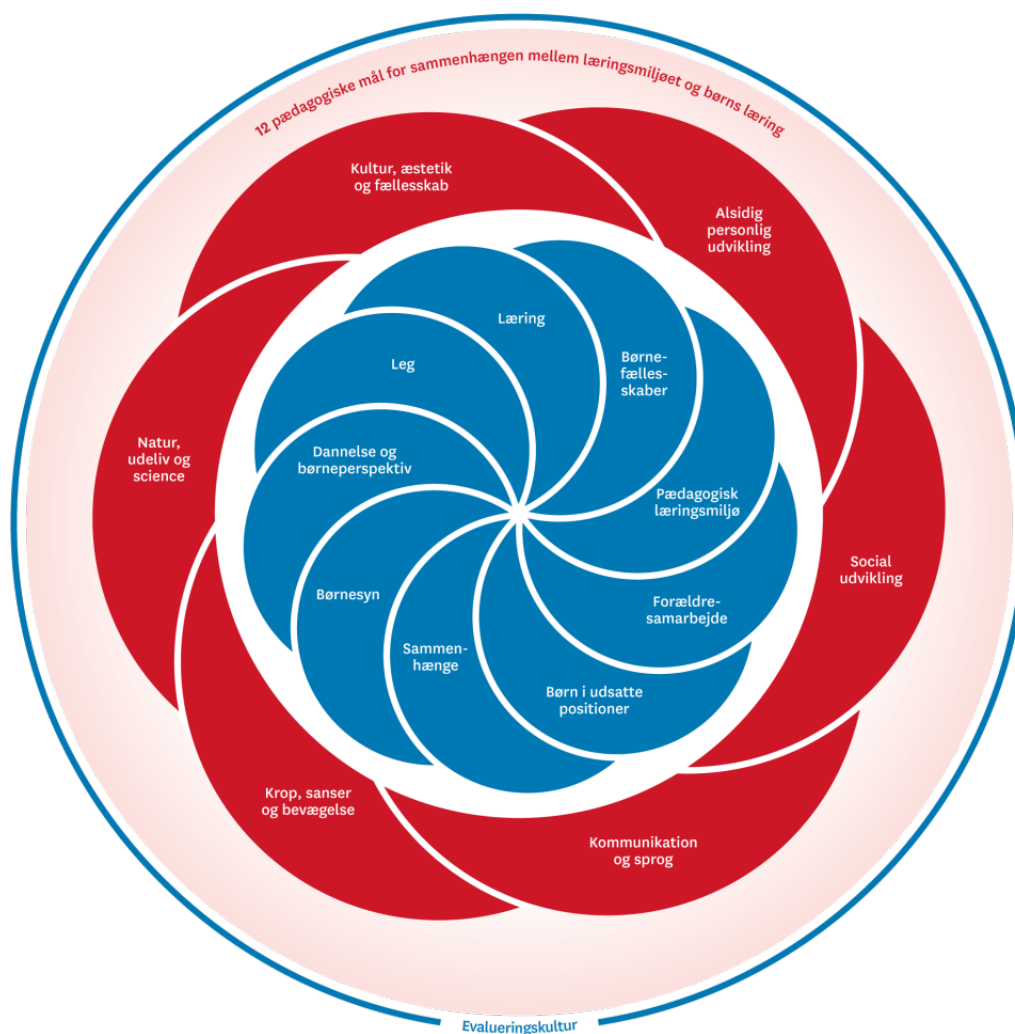
Pædagogisk læreplan

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen Den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold.

Læreplanen er et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde. Børnenes perspektiv og børnefællesskabet skal inddrages og læreplanen skal tage højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov.

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, det blå centrum i "blomsten" samt de seks læreplanstemaer, de røde kronblade på "blomsten" og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Dagtilbudslederen har ansvaret for at udvikle den omkransende evalueringskultur.

Fælles pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

De centrale elementer i den styrkede læreplan er:

- ❖ Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.
- ❖ Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- ❖ Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- ❖ Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- ❖ Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- ❖ Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- ❖ Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- ❖ Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- ❖ Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Barnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv. Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, det pædagogiske personale er ansvarlige for.

Furesø kommunes [Børne- og ungepolitik](#) beskriver de overordnede rammer for:

- Demokrati & Medborgerskab
- Læring & Læringsmiljøer
- Fællesskab & Inklusion
- Forældre & Forældresamarbejde
- Faglig indsats & Sammenhænge
- Den generelle forbyggende indsats

Dannelse og børneperspektiv. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Børn i dagtilbud skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Furesø Kommune beskriver i det fælles lærings- og dannelsessyn hvordan vi forstår begrebet dannelse og hvordan vi skaber dannelsesmuligheder for børn i dagtilbud, vi siger det kort: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”. [Fælles lærings- og dannelsessyn](#). Dannelsesperspektivet kobler sig til læringsbegrebet og beskriver samspillet mellem barn og dets verden.

Leg. Leg har en værdi i sig selv. Leg er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem blandt andet børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutiner.

I Furesø Kommunes fælles lærings- og dannelsessyn <https://www.furesoe.dk/politik/politikker-og-planer/dagtilbud-og-skole/det-faelles-laeringssyn-i-furesoe/> beskrives hvordan læring har fokus på de mangfoldige kompetencer børn tilegner sig; personlige, sociale og faglige. I Furesø Kommune vægter vi tre kendetegn for hvad børns udbytte sigter på: engagerede og deltagende; innovative og fejlmødige og ansvarlige og klimabevidste. Vi har fokus på børns progression og på deres nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende og alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende i en balance mellem individ og fællesskab.

Center for Dagtilbud, Skole og Forebyggelse vægter for 0 – 18 års området:

- 1 vision: Alle børn og unge skal trives, udvikle sig og lære ud fra deres individuelle forudsætninger, som en del af sociale fællesskaber – så de bliver livsduelige og får en ungdomsuddannelse.
- 2 grundsyn: En bred fælles forståelse af læring og dannelse som: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”.
- 3 målsætninger: fællesskaber; læring og rammer der understøtter.
- 4 principper: ressourcensyn; udgangspunkt i kontekst; børn og familier skal mødes med en samlet plan samt at stærke fagligheder styrker tværfagligheden.

Hvordan kommer de seks centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Barnesynet

I Stavns Holt Børnehus tilrettelægger vi vores læringsmiljøer, så der er rum og mulighed for at børnene kan få indflydelse på deres egen hverdag og læring. Vi har en relationel og anerkende tilgang til alle børn. Det betyder, at vi vægter relationen til det enkelte barn højt. Kun igennem de gode relationer og kendskab til børnene, bliver vi i stand til at tilrettelægge børnenes hverdag og møde dem i deres udvikling og give dem tilpassede udfordringer. Anerkendelse betyder, at man møder barnet i dets intentioner, at vi rummer og respekterer barnets følelser og sætter ord på dem. Vi følger børnenes spor, giver dem små valgmuligheder i løbet af dagen og tilpasser de planlagte aktiviteter til børnenes initiativer og nærmeste udviklingszone. Vi har fokus på at fordele børnene i mindre grupper på stuen og i huset, så de får mulighed for fordybelse. Vi har indrettet vores stuer i legezoner, som sætter rammerne for legen og er med til at skabe plads omkring børnenes lege. Vi har fokus på at indrette legezonerne med udgangspunkt i det børnene er optaget af og deres alder. Et eksempel på at vi følger børnenes spor og initiativer, er til samling, hvor et par vuggestuebørn en dag var meget optaget af, hvilke sange der skulle synges:

Børnene sidder i en rundkreds på gulvet, og som en del af samlingen skal gruppen synge to sange. Pædagogen siger: nu skal vi synge en sang. En af drengene siger: ”høne, høne”. Pædagogen siger, du vil gerne synge Mariehønen evigglad. Den kan vi godt synge. Efter denne sang siger pædagogen, hvilken sang skal vi synge nu. Flere af børnene siger ”bussen” eller viser fagterne med hænderne. En enkelt pige siger hun vil synge ”kattekillingen”. Pædagogen siger: jeg kan hører, du gerne vil synge kattekillingen. De andre børn vil gerne synge bussen. Derfor synger vi den med bussen nu og så kan vi synge ”se den lille kattekillings” bagefter.

Det er både i vuggestuen og i børnehaven, et vigtigt fokuspunkt for os, at børnene har indflydelse og får medbestemmelse på dele af samlingen. At de f.eks. skiftes til at råbe børnene op, vælge sang, leg mm. Indholdet for samlingen er tilrettelagt af de voksne og det er vigtigt at der er en struktur og genkendelighed for samlingen, så børnenes hverdag bliver forudsigelig. Forudsigelighed er vigtig for børns hverdag, for at de føler sig trygge, ved hvad der skal ske og dermed får de bedste udviklingsbetingelser og en hverdag de kan se en sammenhæng i.

I eksemplet bliver vuggestuebørnene involveret i samlingen ved at få indflydelse på sangvalget. Samtidig bliver de introduceret til en beslutning truffet på baggrund af et demokratisk flertal. Pædagogen sætter ord på, hvad der sker i situationen og fortæller pigen, at vi synger den de andre børn vil synge. De slutter samlingen af med at synge "se den lille kattekillling", så pigen ikke skal vente til dagen efter med at synge hendes sang. Pigen får i samlingen, også mulighed for at øve sig i at udsætte eget behov.

I børnehaven vægter vi at børnene har mulighed for at lege på tværs af stuerne, så vi kan understøtte børnenes legerelationer på tværs. På den måde får børnene indflydelse på hvem, hvad og hvor de gerne vil lege. Vi vægter at børnene kan komme på besøg på de andre stuer til eftermiddagsmad. Stuerne får på skift mulighed for at komme med forslag til retter der bliver serveret til frokost.

Dannelse

Vi ser dannelse som en del af barnets aktive deltagelse og læring i praksis. Børnene dannes ved at deltage i vores rutiner, planlagte aktiviteter og i børnefællesskaberne. Det er det pædagogiske personale der sætter rammerne for den gode samværsform. I arbejdet med vores pædagogiske læringsmiljøer inddrager vi børneperspektivet. Det gør vi enten ved at spørge børnene direkte, eller ved at sætte os i deres sted.

I udarbejdelsen af den styrkede pædagogiske læreplan, har vi valgt at tage udgangspunkt i overgangen mellem vuggestue og børnehave, som et eksempel på hvor det bliver vigtigt at inddrage barnets perspektiv. Endvidere er det tydeligt, at forældrene spiller en central rolle i overgangen mellem vuggestue og børnehave. Børneperspektivet er således grundlæggende for, hvordan vi arbejder med overgangen.

To til tre måneder før barnet begynder i børnehave, kommer barnet på besøg i børnehaven en gang om ugen, sammen med de andre kommende børnehavestartere og en voksen fra vuggestuen. Formålet er, at børnene skal lære de fysiske rammer at kende og at de får sat ansigt på børnehavens voksne. Disse besøg giver børnehavens voksne og børn mulighed for at møde de kommende børnehavebørn og snakke/lege lidt med dem. Denne proces er med til at gøre børnehaven til et trygt og genkendeligt miljø, som barnet kender og er vant til. Den sidste dag i vuggestuen tager vi afsked med det kommende børnehavebarn. Det gør vi ved, at barnet har noget mad/frugt med, som bliver delt ud til frugt om eftermiddagen og barnet får en lille afskedsgave. Afskeden er med til at markere det skift barnet står overfor, og skal understøtte barnets forståelse af, at der skal til at ske noget nyt. Forældrene har også mulighed for at deltage i eftermiddagssamlingen med deres barn. Det er forældrene der pakker barnets ting sammen med barnet. Det er vigtigt at forældrene er med i overgangen i institutionen, så de kan støtte deres barn i skiftet. Ved at involvere barnet i pakningen af barnets ting, bliver det visuelt for barnet, at det ikke skal i vuggestue mere.

Den første dag i børnehaven er en kort dag og forældrene med hele dagen sammen med barnet. Anden dag går de en times tid. Tredje dag henter forældrene efter frokost. En indkøring kan tage længere tid, da det er afhængigt af det enkelte barns behov. Vi anbefaler korte dage i de første par uger efter børnehavestart, da det er energikrævende at starte i børnehaven. Formålet med forældrenes deltagelse er, at forældrene skal vise barnet, at børnehaven er et trygt sted at være og at barnet kan stole på de voksne. Endvidere er det vigtigt for det kommende forældresamarbejde, at forældrene og det pædagogiske personale får et kendskab til hinanden. Her vil dagen også bruges til, at forældre og personale kan tale sammen om barnet.

Det er vigtigt for barnet, at der er en voksen som skaber tryghed og trygge rammer omkring børnehavestarten. Derfor kobles en voksen på i de første dage, så barnet får mulighed for at lære denne voksen bedre at kende. Det er ligeledes vigtigt, at barnet lærer de andre børn på stuen at kende. Derfor involveres stuens børn i, at der skal starte et nyt barn inden de starter og en mindre gruppe børn er med på stuen under indkøringen, så det nye barn kan lære dem at kende. Det er vigtigt for det enkelte barn og for gruppen af børn, at det nye barn bliver taget godt imod og opleves som en del af fællesskabet fra starten. Resten af børnegruppen går på legepladsen eller laver andre aktiviteter, så der er ro omkring tilvænningen.

Vi forsøger så vidt det er muligt, at barnet starter i børnehaven samtidig med andre børn fra vuggestuen som barnet kender. Hvis barnet har en bamse eller lignende, kan det være trygt at have med. De større børnehavebørn fungerer som rollemodeller for det nye barn. Det gør de ved at vise rutinerne, dække rullebord med det nye barn, eller hjælpe barnet med praktiske ting i garderoben. Det at få og tage ansvar, hjælper med at styrke det større barns sociale kompetencer.

Både i vuggestuen og i børnehaven har vi fokus på, at børnene som udgangspunkt skal øve sig i at blive selvhjulpne. Alle børn kan dog have en svær dag. Måske var afleveringen svær, de er lige blevet storesøster/bror, de savner forældrene, eller måske noget helt tredje. På dage eller tidspunkter af dagen, hvor barnet kan have det svært og derfor ikke har overskuddet til f.eks. at tage flyverdragt på, er det vigtigt at vi som voksne, yder den ekstra omsorg der ligger i at hjælpe barnet. At vi ser situationen ud fra et børneperspektiv og ud fra at barnet har gode intentioner, men af grunde vi måske ikke er bekendt med, ikke har overskuddet i den pågældende situation.

Børneperspektiv

I forhold til børneperspektivet vil vi udover at arbejde med det tilstræbte børneperspektiv sætte fokus hvordan vi kan sætte andre børneperspektiver i spil.

Vi vil være nysgerrige på, hvordan vi kan organisere os på en måde, der skaber mere medbestemmelse/valgmuligheder for børnene, samtidig med at der tages højde for fællesskabet og de vilkår, der er i et dagtilbud for 0-6 år.

Et redskab kunne være børneinterviews samt blive endnu skarpere på at følge børnenes spor.

Leg

I Stavns Holt Børnehus ser vi den gode leg, som en leg hvor børnene får mulighed for at være skabende, udforskende og undersøgende på forskellige emner, som de er optaget af. Det er igennem legen, at børnene har mulighed for at bearbejde oplevelser, få forståelse af begreber og få verden til at give mening. Børnene øver sig også i sociale spilleregler, f.eks. hvor de forhandler og indgår kompromis samtidig med at respektere andres forslag og grænser. I en god leg, har alle involverede børn en deltagende rolle, hvor de får mulighed for at bruge deres fantasi og kreativitet. En leg kan både foregå alene, eller i et fællesskab med andre.

Det pædagogiske personale har en central rolle i, og omkring børnenes leg. Det pædagogiske personale skal indtage skiftende positioner i forhold til børnenes lege. Når et eller flere børn har brug for det, skal det pædagogiske personale gå foran og igangsætte legen. Det pædagogiske personale skal støtte, guide og vejlede de børn, som har brug for hjælp til at lære at indgå i lege, eller som har brug for hjælp til at danne relationer. Det pædagogiske personale skal komme med forslag til igangværende lege, når de kan se, at et eller flere børn, har brug for guidning, så de kan fastholde eller videreudvikle den gode leg. Det kan også være at sætte ord på de yngste børns lege, så de derigennem får en større forståelse for sig selv, det andet barn samt legen som et koncept. Andre gange skal det pædagogiske personale følge børnenes lege og bringe indholdet ind i de voksenstyrede aktiviteter. Det er vigtigt at det pædagogiske personale, har blik for hvad deltagelse i en leg er og hvordan det ser ud. Er det f.eks. deltagelse, hvis et barn observerer de andre børns leg? Er det deltagelse, hvis et barn leger ved siden af en anden gruppe børn? Ligeledes har det pædagogiske personale en vigtig rolle i, at støtte alle børn i at være en del af legene, samtidig med at de støtter børnene i at værne om de gode lege de er i gang med.

Vi har i en periode arbejdet med legegrupper i børnehaven for de 3-4-årige. Formålet var at styrke børnenes indbyrdes relationer på tværs af stuerne, samt styrke børnenes legekompetencer. Alle børn var med i en gruppe på 6-8 børn sammen med en voksen. Opdelingen af børnene i legegrupper var nyt for alle børnene og derfor havde flere af børnene behov for at forstå hvad der var forventet af dem, hvilket de gjorde på forskellige måder. Nogle børn observerede de første par gange, andre børn spurgte til hvorfor de skulle lege i legegrupperne og enkelte havde behov for at søge hen til en af deres faste stuevoksne, som så kunne hjælpe dem tilbage i legen i legegruppen. Langt de fleste børn gik til legegruppen med stor entusiasme og nød at lege med de andre børn og den voksne.

Den ene gruppe havde fokus på rollelege og hvordan børnene kunne udvikle deres egne lege. Til at starte med var der et af børnene, som ikke helt forstod hvad der var forventet af ham. Han ønskede ikke at sidde ved bordet sammen med de andre børn. I stedet valgte han at lægge sig under bordet. Den pædagogiske medarbejder valgte, at lade barnet ligge under bordet. Han italesætter hvad de lavede, at de gerne ville have drengen med og at han bare kunne komme op, når han var klar. Efter et par ganges observation af legen, valgte drengen selv at deltage sammen med de andre børn. Eksemplet illustrerer hvordan børnene ikke altid deltager på de måder, vi som voksne forventer. Det er også et eksempel på, hvordan et barn har brug for at forstå førend, det er i stand til at deltage. Ved at acceptere barnets behov for at observere, lykkedes det medarbejderen at involvere barnet i aktiviteten og få arbejdet med hans legekompetencer. På grund af Corona har vi det sidste lange stykke tid, arbejdet med legegrupperne stuevis, mens der er

storbørnsgruppe. Vi bestræber os på snart at kunne arbejde med legegrupper på tværs af stuerne igen, da det er meget givende for børnene at afprøve nye rammer og dermed træne omstillingsparathed i trygge rammer, inden skolestart.

Hvis et barn i en periode har svært ved at indgå i det sociale fællesskab, samt indgå i leg, har vi gode erfaringer med at lave forløb med en voksen og få børn, for at styrke både barnets sociale kompetence og legekompetence. Det kan være den voksne tager på tur kun med de børn, leger i et andet rum, eller laver noget kreativt. Det er også denne form vores PPR pædagoger blandt andet benytter sig af.

Læring

I Stavsholt Børnehus arbejder vi med læring som en naturlig del af vores hverdag. Børnenes læring er indtænkt i alle vores rutiner, i vores planlagte aktiviteter og i børnenes selvinitierede lege. Børnenes læring sker i samspillet mellem det enkelte barn, de andre børn og de voksne i gruppen. Vi er bevidste om, at børn tilegner sig og mestre nye kompetencer på forskellige måder. Det kan være gennem eksperimenter og en afsøgning af verden omkring dem. Det kan f.eks. være ved at øve sig i at klatre, undersøge hvordan andre reagerer hvis jeg sætter mig ved siden af dem. Det kan også være gennem observationer, kopiering af andres måder at gøre tingene på eller ved at stille spørgsmål. I vores arbejde med børnenes læring, ser vi forældrene som vores vigtigste samarbejdspartnere. Det kan være, når vi sætter fokus på f.eks. selvhjulpethed på stuen, hvor forældrene kan bakke op ved at øve med deres eget barn hjemme. Det kan også være, når vi sammen med forældrene arbejder med det enkelte barns udvikling. Her har vi brug for forældrenes erfaringer hjemmefra og at vi sammen bliver enige om, hvordan vi kan støtte op om barnet.

I Stavsholt Børnehus har vi en opmærksomhed på, hvordan vi sammen med børnene benytter vores udearealer. Vi har en opmærksomhed på, hvad vi ønsker børnene skal have ud af at være på legepladsen, hvad de voksnes roller er og hvordan vi generelt kan se legepladsen som et pædagogisk læringsmiljø. Legepladsen er et komplekst læringsmiljø, hvor børnene har mulighed for at udvikle og tilegne sig mange kompetencer. Legepladsen er også et læringsmiljø, hvor der ikke altid er en voksen lige i det enkelte barns umiddelbare nærhed. Det giver børnene mulighed for at fordybe sig og eksperimentere med deres sociale, motoriske og personlige kompetencer i legene. Samtidig stiller det store krav til de selv samme kompetencer.

Grundlæggende er legepladsen et sted, hvor børnene har rig mulighed for at lære at lege igennem eksperimenter og gentagende gange øve sig på at cykle, kravle/gå/løbe på bakker, bygge med sand, klatre i træer, forhandle lege, spille bold mm.

Læring på legepladsen kan inddeles i tre overordnede kategorier:

- Motorik
- Sociale kompetencer
- Viden om naturen

Når vi arbejder med børnenes motoriske læring i vuggestuen, har vi fokus på at understøtte dem i at komme op og ned at bakker, hjælpe dem med brug af scootere eller løbecykler. Det kan også være, når vi i sandkassen opfordrer barnet til at putte sand i spanden og bruge skovlen til at grave med, eller når børnene øver deres pincetgreb ved at plukke blade, blomster eller græs. Foruden den motoriske læring, får

børnene en forståelse for de forskellige redskaber, som de igennem øvelse og gentagelser lærer at mestre, så de senere kan anvende dem på andre og nye måde som del af deres lege.

Legepladsen giver børnene mulighed for at danne relationer på tværs af stuerne og det giver dem mulighed for at fordybe sig i deres lege på et større område, hvor der er færre forstyrrelser. Børnene får ligeledes mulighed for at øve sig i at vente på tur, f.eks. ved gyngen eller på at en cykel bliver ledig. Det er vigtigt at børnene føler sig trygge og ikke bliver forstyrret af en voksen, hvis de er i gang med en god leg. Det pædagogiske personale har derfor en opmærksomhed på, ikke at komme for tæt på de gode lege, da vi ofte oplever, at børnene stopper deres lege, når vi kommer. Børnene øver sig i at hjælpe hinanden, hvis en falder eller ikke kan bruge en cykel.

Legepladsen giver rig mulighed for, at børnene kan tilegne sig viden om naturen. Vi kan lege med vand og mudder, finde insekter og kaste med bolde. Som en del af deres færden på legepladsen, skal børnene lære at passe på naturen. De er f.eks. med til at vande blomster og lærer at de ikke må plukke dem, men at de gerne må kigge på dem. Børnene skal også lære om at passe på de dyr, som de finder på legepladsen.

For at kunne arbejde med børnenes læring på legepladsen, har vi et skærpet fokus på, at vi som pædagogisk personale får iværksat aktiviteter på legepladsen, at vi laver en rollefordeling mellem os – nogle kan være i aktivitet, mens andre holder opsyn – og at vi fordeler os ud på hele legepladsen, så vi kan guide børnene ud fra de behov, som de har.

Børnefællesskaber

Børnefællesskaber kan ses på flere niveauer. Vi har de formelle fællesskaber på stuen, i afdelingen og i de aktiviteter vi som voksne igangsætter for bestemte grupper af børn – f.eks. til samling. På den anden side er der de mere uformelle børnefællesskaber, som opstår blandt børnene i deres lege og når de sidder sammen og tegner.

Det pædagogiske personale har en vigtig rolle i forhold til etableringen af gode børnefællesskaber. Det pædagogiske personale skal både støtte op om de formelle og de uformelle fællesskaber, hjælpe børnene med at tilegne sig strategier, så de kan indgå i fællesskaberne og støtte børnene i at sige ”nej” eller ”ja” til at et andet barn må deltage i legen. Når et barn afvises i en leg, er det den voksne opgave at hjælpe det afviste barn videre i en anden leg.

Forældrene er vores vigtigste samarbejdspartner i etableringen af gode børnefællesskaber og det er vigtigt, at de støtter op omkring børnefællesskabet på stuen og i huset. Det forudsætter, at vi som medarbejdere informerer forældrene om, hvordan vi arbejder med børnefællesskabet og hvilket fokus vi har. Forældre orienteres altid om forhold vedrørende deres eget barn, og vi gør brug af forældrenes viden og erfaringer med deres barn, så vi kan støtte og guide barnet i institutionen. Vi har en løbende dialog med alle forældre omkring deres barns hverdag. Dialogen kan både ske på foranledning af forældre og det pædagogiske personale, og foregår typisk i hverdagen. Vi forventer at alle forældre taler pænt om alle institutionens børn og de andre forældre, da de er med til at skabe rammerne for et inkluderende fællesskab, hvor der er plads til alle børn.

Vi opfordrer, primært i børnehaven, til legeaftaler hos hinanden, gerne med flere forskellige på tværs af alder og stuer, så der skabes en sammenhæng mellem hjem og institution. Det styrker den nære relation børnene imellem her i institutionen, at de kommer på besøg hos hinanden. Vi opfordrer som sagt til, at det skal være med flere forskellige, så forældrene ikke kommer til at bidrage med, at sætte nogle børn i en udsat position, ved at de ikke prøver at have en legeaftale, eller at relationen mellem nogle børn bliver så stærk, at de ekskluderer de andre. Hvis et barn har svært ved at komme ind i fællesskabet, er legeaftaler en god måde for forældrene, til at kunne støtte op omkring at barnet bliver en del af det sociale fællesskab.

Eksempel fra vuggestuen

To piger, Pige W og Pige Q legede sammen. Pige W sad rundt om det lille køkkens legebord med en dukke i hånden, mens pige Q lavede "mad" til hende. Pige W havde også en dukke som hun havde lagt til at sove i babysengen. Pige S sad for sig selv og kiggede på dem. Lige pludselig gik Pige S hen til babysengen tog babyen derfra og begyndte at sidde ved køkkenbordet og spise det "mad" der var på bordet. Jeg kunne høre at pigerne W og Q blev sure. Pige W tog babyen fra hende og sagde "det er min!" Og skubbede hende så Pige S begyndte at græde. Jeg gik hen til dem og spurgte hvad der var sket, hvor pigen Pige W sagde min baby, Pige S driller! Jeg sagde til pigerne, jeg tror Pige S gerne vil være med i jeres leg hun vil ikke drille jer, og så spurgte jeg pige S om hun også ville have en dukke og være med. Hun sagde ja. Vi havde desværre kun 2 dukker inde på stuen, men jeg spurgte pige S om hun ville med mig og hente en dukke, hun sagde ja. Pigen S og jeg gik og spurgte en af de andre stuer, om vi måtte låne en af deres dukker. Så kom vi tilbage og jeg sagde til de 2 piger, ej hvor ser det lækkert ud må vi også få en kage? Se Pige S har også en dukke. Pigerne sagde ja og jeg valgte at deltage i deres leg sammen med Pige S, hvor jeg så senere hen valgte at trække mig tilbage, fordi jeg kunne se at legen ville nu fungere uden mig.

I dette eksempel prøver den voksne at hjælpe børnene med, at forstå hinandens intentioner og hjælpe pige S i at deltage i legen. Det gjorde hun for at pige S ikke bliver hende der driller og dermed bliver ekskluderet. Den voksne vælger selv at deltage i legen, da hun vurderer ud fra hendes kendskab til pige S og de to andre piger, at der godt kan være behov for voksen støtte, en der italesætter pige S intention og hjælper hende med at kommunikere med de andre piger og samtidig hjælpe de to piger med at forstå pige S intention.

Pædagogisk læringsmiljø samt

fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø

Dagtilbud skal hele dagen etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22 -23 og s. 30)

Furesø Kommunes dagtilbud har beskrevet tre læringsrum, hvor vi tænker læring for og med børnene:

- **Rutiner:** fx aflevering og afhentning, af- og påklædning i garderobe og badeværelse, måltider og sove/hvilestunder.
- **Vokseninitierede aktiviteter:** planlagte eller spontane; fx ture, samlings, rytmik, kreative forløb og snboldskampe.
- **Børnekulturen:** Det, der foregår i og mellem børnene, hvor leg er et væsentligt element samt de aktiviteter som børnene initierer.

Voksenpositioner: Med fokus på det enkelte barn og børnegruppen som helhed, tages der bevidste valg i måden, der organiseres på. De pædagogiske medarbejdere vurderer hele tiden hvornår de skal **gå foran** børnene, **ved siden af** børnene eller **bagved** børnene, afhængig af barnet, situationen og konteksten.

Dagtilbud arbejder med børns læring over hele dagen og ofte med mange af de 6 læreplanstemaer og elementer fra det pædagogiske grundlag i spil på samme tid. Læring må også ses på tværs af læreplantemaerne: vedholdenhed overfor vanskeligheder, evne til fokusering og koncentration, evne til at samtænke viden og erfaringer og koble på tværs af kontekster, evne til at opsøge relevant hjælp samt at kunne skifte mening og se andres perspektiver; **metalæring**. At blive opmærksom på, hvordan man lærer bedst, foretrukne **læringsstrategi**, sker i alle hverdagslivets situationer. Er det fx ved at øve sig igen og igen, at få instruktion og forklaring af andre eller at se hvordan andre gør og selv prøve, når man er klar.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes? Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Stavnsholt børnehus er et rart sted at være, vores primære mål er at være gode rollemodeller for børnene. Der er en god anerkendende omgangstone i huset og vi sørger for trygge rammer for børnene, ved at hjælpe dem med at tage afsked om morgenen, trøste dem når de bliver kede af det, hjælper dem ind i leg og meget andet i løbet af dagen. At børnene oplever anerkendende voksne de kan være trygge ved, er udgangspunktet for at de kan udvikle sig, trives og dannes bedst muligt.

Læringsmiljøet skaber vi ved at lave legezoner hvor børnene kan fordybe sig i leg, uden at blive forstyrret for meget. At legezonerne følger børnenes interesser og at der er forskellige muligheder for børnene, er vigtigt for os. Vi bestræber os på at visualisere legezonerne med stuens aktuelle børn. Det er primært rollelege og parallellege legezonerne bliver brugt til, som er noget af det vigtigste for børns naturlige udvikling. Her får de gjort sig erfaringer med sig selv og omverdenen. De sociale kompetencer styrkes og børnene lever sig ind i de roller de ser i deres hverdag. Kompetencer der bruges senere i barnets liv.

Der er for det meste mulighed for at sætte små kreative aktiviteter i gang, som at tegne, lave perler, perleplader, klippe, klistre eller aktiviteter som puslespil, spil og konstruktionslege. Disse mere stille aktiviteter skaber et godt læringsmiljø for dem der har brug for lidt ro i en travl hverdag. Der laves også de mere voksenstyret kreative aktiviteter som udstilles, til stor glæde for børn og forældre. Vi sætter fotos op i børnehøjde, så børnene kan snakke sammen og med deres forældre om hvad de har lavet.

Vi har en meget struktureret hverdag, da vi oplever det giver børnene en tryk genkendelig hverdag, som de trives godt i. At de ved hvad der skal ske og har styr på dagens rutiner, giver børnene ro og selvværdet styrkes. Der er meget læring i rutinerne som er genkendelige for børnene. Genkendelighed giver plads til at udfordre og mestre kompetencer. Selvhjulpetheden trænes især under rutinerne, hvor tøj skal af og på, der skal vaskes hænder, spises, holdes samling mm.

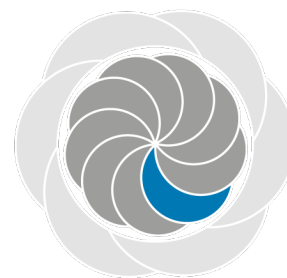
Eks. Fra vuggestuen:

Gul stue har arbejdet med garderoben som læringsmiljø. Der har været fokus på at skabe en ramme hvor barnet har kunne øve sig og opleve succes og mestring ift. selvhjulpethed. Målet er bl.a. at barnet oplever sig selv som aktiv deltager i eget liv. Vi oplevede at børnene udviklede større vedholdenhed og udholdenhed samt udtrykte sig verbalt og nonverbalt ved brug for hjælp.

Vuggestuen har stilletid når børnene sover, hvor de der ikke sover, leger stille aktiviteter så kroppen kan falde lidt til ro. Børnehaven har afslapning efter de har været på legepladsen. Vi ser en positiv effekt på børnene at de får lidt hviletid så krop og sind får mulighed for at få en pause til at lade op, samtidig med at der gives massage, hører en historie eller der høres klassisk musik/afslappende lyde.

Samarbejde med forældre

Dagtilbud skal have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24)

Forældresamarbejde sker i mange fora:

- Samarbejder med fokus på forældrenes eget barn, dialoger i hverdagen, forældresamtaler.
- Samarbejder omkring børns hverdag og læring, fx ved formidling ved udstillinger, i INFOBA, AULA
- Forældremøder for hele dagtilbuddet eller mindre grupper af forældre.
- Arrangementer, fx sommerfester, julearrangementer, fællesspisning

Det enkelte dagtilbud skal anvende nogle af de forskellige fora, hvor forældrene kommer i dagtilbuddet, til at sætte børns læring på dagsordenen. Dette kan fx ske, ved at der på forældremøder er et punkt, som handler om, hvad der arbejdes med i dagtilbuddet, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring i hjemmet.

Alle forældre er forskellige, det er dagtilbuddets ansvar at facilitere og rammesætte forældresamarbejdet differentieret og baseret på lokale traditioner, ønsker og den enkelte families behov. Forældresamarbejder skal være tillidsfuldt og konstruktivt.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Stavnsholt Børnehus anser vi forældrene som vores vigtigste samarbejdspartnere og ser dem som eksperter på deres eget barn. Derfor har vi den løbende, åbne og ærlige dialog. Dialogen forgår primært i dagligdagen, hvor vi snakker om barnets oplevelser, trivsel eller dag i institutionen. Når vi oplever at et barn har en udfordring, eller brug for særlig støtte i konkrete sammenhænge, involverer vi forældrene og spørger til deres oplevelser og erfaringer med barnet, så vi kan støtte barnet i institutionen. Ligeledes deler vi vores erfaringer med forældrene, så vi sammen kan finde en løsning. Det giver tryghed for barnet at udfordringer, små som store, gribes an på samme måde. Denne forudsigelighed skaber gode rammer for læring og udvikling hos barnet, når vi har et tæt forældresamarbejde med forældrene.

I hverdagen vægter vi en imødekommende og positiv samværsform mellem forældre, børn og medarbejdere.

Vi har en forventning om, at forældrene deltager i vores sociale arrangementer, forældremøder, møder om deres eget barn samt i opstarten i både vuggestue og børnehave. Deltagelse i institutionens arrangementer skaber en sammenhæng for børnene mellem institution og hjem, samt skaber de bedste forudsætninger for, at vi sammen kan skabe de bedste læringsmiljøer for alle institutionens børn. Det at personale og forældre har positive oplevelser sammen, smitter af på børnenes trivsel, da de spejler sig i os voksne.

Af faste møder har vi 3-6 måneders samtaler i både vuggestue og børnehave, førskolestartssamtaler året inden barnet skal i skole, samt et årligt forældremøde i foråret. Herudover afvikler vi møder om det enkelte barn efter behov. Det kan både være det pædagogiske personale eller forældrene, der tager initiativ til et møde.

Hvert år i august/september har vi høstfest for hele institutionen. I december har vi julearrangement for børn og familier i Stavnsholt Børnehus. Vi har også en blomsterdag med bedsteforældrene i sen forår/starten af sommeren.

Megen af vores daglige kommunikation foregår via aula. På aula kommunikerer vi omkring ferie, fridage, sygdom, hvem der henter, mere skiftetøj, deler referater fra forældrebestyrelsesmøder, uploader billeder fra børnenes hverdag, skriver om aktiviteter og pædagogisk fokus på stuerne. Det er på aula, at leder udsender nyhedsmails og kommunikerer om andre vigtige forhold.

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud skal reflektere over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Børn i udsatte positioner kan fx være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Furesø Kommune har opmærksomhed på børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Alle børn skal opleve sig som betydningsfulde og bidragende i fællesskaber og opleve at de har deltagelsesmuligheder. For at sikre dette anvender vi fælles redskaber og metoder.

Furesø Kommunes dagtilbud benytter en model for [Tidlig opsporing](#), der systematiserer trivselsarbejdet og har særligt fokus på forældreinddragelse og det tværfaglige samarbejde. Formålet med trivselsvurderinger er tidligt at få øje på børn, der befinder sig i udsatte positioner og som ikke synes at trives i deres hverdag. Hvis et barn ikke trives, inviteres forældrene til dialog, hvor man sammen vurderer hvordan trivslen kan forbedres og hvordan dagtilbud og hjemmet kan justere, for bedre at kunne understøtte børnenes trivsel og udvikling.

Pædagogiske Arbejdsprocesser Furesø, PAF, en analysemodel og en fælles referenceramme for arbejdet med inklusion, kan anvendes for bedre at kunne få øje for sammenhængen mellem et barns trivsel og det pædagogiske læringsmiljø barnet indgår i.

I forhold til det enkelte barn beskrives indsatsen som:

- en **generel indsats**, den indsats, som alle børn behøver for at trives, udvikles, lære og dannes
- en **fokuseret indsats**, der er målrettet og af kortere varighed
- en **særlig indsats**, af længere varighed og involverer ofte fagpersoner udenfor dagtilbuddet, fx logopæd, fysioterapeut, psykolog

Dagtilbud har mulighed for at få faglige sparring af et tværfagligt team.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi arbejder ud fra Furesø Kommunes model for tidlig opsporing – herunder tværfagligt team og som er en del af de tilbud om konkrete tiltag i hverdagen, som det tværfaglige team kan visitere til. Forældrene inddrages i dialoger om deres barns trivsel og vi aftaler sammen, hvordan vi kan hjælpe det enkelte barn.

Alle børn kan i særlige situationer eller i perioder af deres barndom befinde sig i en udsat position. Det betyder, at de kan være særlig følsomme i forbindelse med deres udvikling eller oplever en usikkerhed i en konkret situation. I de situationer er det vigtigt, at vi som pædagogisk personale er opmærksomme på, hvordan vi kan støtte og guide barnet, så det bliver i stand til at mestre situationen.

I de konkrete situationer forholder vi os til barnets perspektiv og intentioner. Giver det mening for barnet, det vi forventer af det? Er barnet i stand til at omsætte en regel til handling? Kan barnet f.eks. italesætte at man ikke må slå og fortælle de voksne om, når andre børn slår, men slår selv? Vi må spørge os selv om, hvad det er udtryk for. Har barnet i en periode brug for særlige hensyn, for at kunne mestre hverdagen i institutionen? Det er vores opgave at tage disse individuelle hensyn til det enkelte barn.

Alle børn kan i perioder komme i en udsat position, barnet kan have en periode, hvor det er træt og uoplagt, ikke har lyst til at spise, eller noget helt andet. Det er vores opgave at være omstillingsparate og kunne ændre i det ellers planlagte, for ikke at komme til at sætte et barn i en udsat position. Det kan være et barn den pågældende dag, af den ene eller anden grund, har svært ved at deltage i samling. Her kan den voksne tage barnet på skødet, give barnet mulighed for at være med til at bestemme indholdet i en del af samlingen, eller det kan hjælpe at sidde ved siden af sin bedste ven/veninde. På denne måde sørger den voksne for, at barnet ikke kommer i en udsat position. Små ændringer i barnets hverdag, ud fra et børneperspektiv, kan afhjælpe mange u hensigtsmæssige situationer for barnet, som hvis ikke afhjælpes, kan have en negativ betydning for barnet mange timer frem, eller resten af dagen. Det er ikke altid den voksne kender årsagen til at barnet er på vej i en udsat position, ej heller ikke sikkert den voksne finder ud af det, men det er vigtigt at vi forholder os nysgerrige og altid har en positiv tilgang til barnet i samarbejde med forældrene.

Sammenhænge

Dagtilbud tilrettelægger et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til o-klasse. At skabe sammenhæng kan fx handle om at børn i dagtilbud får positive erfaringer med at deltage i fællesskaber, så barnet får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. At det pædagogiske læringsmiljø skal have fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til at indgå i relationer. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Furesø Kommune har fokus på at skabe sammenhænge for det enkelte barn omkring alle de overgange børn oplever. I hverdagens overgange mellem dagtilbud og hjem, i opstarten på dagtilbudslivet, overgangen mellem dagpleje eller vuggestue til børnehave, også i det integrerede dagtilbud og endelig overgangen til tidlig fritidsordning, FFO og skole.

I Furesø Kommune benyttes der ved alle børns overgange et [overgangsskema](#). I dette skema uddyber forældre og pædagogiske medarbejdere de opmærksomheder, som det vil være væsentligt, at pædagogiske medarbejdere i det nye tilbud kender til for bedst muligt at støtte det enkelte barn i at anvende sine erfaringer og kompetencer i den nye pædagogiske kontekst. Overgangsskemaet er oversat til flere sprog.

Furesø Kommune har et fælles afsæt for overgangen fra børnehave til skole, der beskriver [principper og procedurer for den gode overgang](#), herunder en overgangskanon. Overgangskanonen skal sikre, at alle børn i Furesø får fælles erfaringer og oplevelser, de kan inddrage i de nye fællesskaber, som de træder ind i ved overgangen fra børnehave til skole og FFO. Derudover indgår dagtilbud, FFO og skole lokale aftaler der understøtter børnene i overgangen og sikrer godt samarbejde mellem medarbejderne.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til FFO/skole.

Furesø Kommune har iværksat en prøvehandling hvor flere dagtilbud tager på hjemmebesøg i familier inden start i dagtilbud. Nogle steder sammen med sundhedsplejen.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til FFO og 0. klasse, herunder evt. lokale aftaler mellem dagtilbud og FFO-skole.

I Stavnsholt Børnehus afvikler vi en storbørnsgruppe for de kommende skolestarter to formiddage om ugen. Vi arbejder med udgangspunkt i Furesø Kommunes principper og procedure for den gode overgang. I arbejdet med storbørnsgruppen vægter vi særligt arbejdet med:

- Børnenes sociale kompetencer er vores vigtigste opgave at styrke, da disse har stor betydning for at kunne skabe de bedste betingelser for indlæring. De skal være parate til at færdes i skolegården og på fritidshjemmet, vi arbejder derfor bl.a. med skolegårdslege såsom fangeleg og dåseskjul. Ved samlinger har vi fokus på spilleregler i storbørnsgruppen og hvad det vil sige at være en god ven. Vi arbejder også med at skabe tryghed for børnene, omkring det at skulle starte i skole. Det vil sige at de er selvhjulpne,

kan udsætte eget behov, er nysgerrige, holde orden i sine ting i garderoben, kunne indgå i fællesskaber og lytte til andres ideer.

- Børnene skal øve sig i at modtage længere kollektive beskeder. Ved samling bliver de f.eks. bedt om at følge en treleddet instruktion: I skal tage et stykke papir, sætte jer op til bordet og vente på, at jeg kommer med blyanterne. De børn som har svært ved at følge instruktionen, får den delt i korte beskeder og forældrene kan øve dette på en sjov måde hjemme.
- Børnene skal øve sig i at koncentrere sig om en aktivitet de ikke selv har valgt.
- Det er vigtigt at børnene er gode til at færdes i trafikken i grupper og derfor øver vi os i at gå ture, gennem hele deres tid i børnehaven. Når de skal på ture i storbørnsgruppen, kan vi tage på længere ture, med andet fokus end "at lære at gå på tur". Vi samtaler med børnene på et andet niveau under turen og vi kan tage på længere ture, f.eks. til København på museum.
- Vi arbejder med vigtigheden i, at førskolearbejdet skal være spændende og inspirerende for børnene, så vi bidrager med glæden ved at skulle starte i skole. Dette gør vi bl.a. ved at følge børnene spor og inddrage dem i planlægningen af aktiviteter.

Overgangsskemaerne og førskolestartssamtalerne varetages af stuepersonalet på barnets stue, da de kender barnet bedst.

Vi har fokus på at skabe en rød tråd mellem vuggestue og børnehave og det generelle samarbejde mellem de to afdelinger i huset. Vi samarbejder med vores forældre ift. at få skabt en god og tryk overgang for det enkelte barn fra vuggestue til børnehave.

Inddragelse af lokalsamfundet

I den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Dagtilbud kan invitere ældre medborgere, skolebørn eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

I [Furesø Kommune](#) er der mange muligheder for at inddrage lokalsamfundet, fx Skolelandbruget, Hjortøgaard, biblioteker, idrætsfaciliteter, legepladser, Musikskolen, plejehjem, museer og mange muligheder for at udnytte forskellige naturområder, skov, sø, landbrug til forskellige pædagogiske aktiviteter.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at bringe ressourcer i lokalområdet i spil.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi bruger, som tidligere beskrevet, flittigt skolelandbruget til stor glæde for børnene. Derudover tager vi også på tur til biblioteket, hvor børnene også kommer med deres forældre, hvilket skaber genkendelighed og sammenhæng. Ved biblioteket ligger kulturhuset, hvor husets mange udstillinger bliver beundret, og hvor vi flere gange om året tager i biografen.

Vi har også i samarbejde med Furesø bibliotek haft et projekt med støtte fra slots- og kulturstyrelsen, som skulle øge børnenes interesse for bøger. Projektet hed "BOGGlad". Det er nu afsluttet, og det lever stadig videre.

Børnehavens legeplads støder op til Stavnsholtskolen med kun et trådhegn imellem, hvilket gør at både børn og voksne får hilst på tidligere børn. Vi bruger skolens legeplads, samt et nærliggende fritidshjems legeplads. Furesøen tager vi på tur til, hvor vi nyder den skønne og spændende natur, samt flotte udsigt.

Vi tager til Stavnsholt kirke og ser krybbespil, når det er jul.

De seks læreplanstemaer

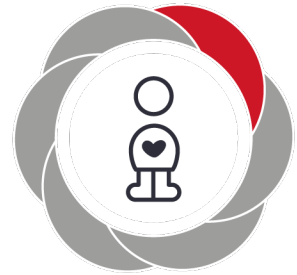
Til hvert af de seks læreplanstemaer er udarbejdet to overordnede mål. Den pædagogiske læreplan beskriver hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børn læring indenfor og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Til hvert læreplanstema præsenterer vi eksempler på hvordan vores pædagogiske læringsmiljø dels understøtter de to mål til det enkelte tema, hvordan det relaterer sig til det pædagogiske grundlag og endelig hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod, vedholdenhed og kompetencer til deltagelse. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

I Stavns Holt børnehus understøtter og prioriterer vi at arbejde med, at dele børnene op i mindre grupper, da vi oplever at dette giver de optimale rammer for et godt læringsmiljø. Vi underkender ikke vigtigheden i det at børn skal kunne fungere i store grupper, men at vejen derhen bliver styrket i mindre grupper i løbet af dagen, er givende for børnene. Det giver mere nær relation til både børn og voksne, så børnene trygt kan udvikle sig.

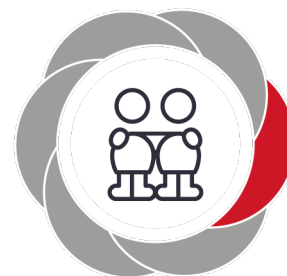
Der foregår meget læring i vores rutiner, som er genkendelige så der skabes ro, samt et trygt læringsmiljø.

Børnene har især under deres frie leg, mulighed for at gennemgå egen personlige udvikling. Vi bestræber os derfor på at give plads til uforstyrret leg og kun gribe ind, hvis de har brug for redskaber til at udvikle legen, hjælp til at sige til og fra eller til at løse konflikter.

Vi bruger Mary fondens fri for mobberi, som styrker den personlige udvikling og hvis kerneværdier er tolerance, respekt, omsorg og mod. Nogle værdier der er vigtige for at børnenes måde at være sammen på i fællesskabet. Det er vigtigt for os at børnene oplever ligeværd trods forskellighed og lærer at vise hensyn og forståelse for hinanden, så hvert enkelt barn udvikler sig under gode forudsætninger og bliver bevidst om egen position.

Social udvikling

Udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Dagtilbud skal ikke kun bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evne til medbestemmelse men også deres forståelse for, indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39 og Masteren til en styrket pædagogisk læreplan)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Vi understøtter børns sociale udvikling ved først og fremmest at være gode rollemodeller. Vi taler ligeværdigt til både børn og voksne, tror på barnets gode intentioner og får en forståelse af børnenes handlinger ud fra et børneperspektiv. Vi tilrettelægger understøttende aktiviteter, som er med til at støtte op omkring børnenes sociale udvikling. Aktiviteterne foregår både fælles på stuen, i mindre grupper og på tværs af stuerne. Vi prøver at imødekomme alle børn og læreplanstemaerne, ved at lave alsidige aktiviteter som krop og bevægelse/rytmik, sangleg, kreative og sproglige aktiviteter og derigennem styrke flere aspekter af læreplanstemaerne. Vi prioriterer at komme så meget på tur ud af huset som muligt, det er en god måde at styrke fællesskabsfølelsen, da vi på turen har et fælles tredje (turen). Vi har hver dag fællessamling som alle børn og voksne deltager i, dette giver ligeledes fællesskabsfølelse for børnegruppen. Vi starter samlingen med at nævne, eller synge navnesang så alle bliver set og føler sig som en vigtig del af gruppen. Vi taler om hvem vi mangler og evt. hvorfor. En vigtig læring når vi holder samling er, at børnene lærer at lytte til hinanden og at vente på tur.

I arbejdet med relations dannelse har vi et eks. fra vuggestuen. En gruppe har deltaget i et rytmikforløb hvor ét af målene har været skabe relationer til hinanden. Der blev løbende og efterfølgende observeret tegn på at børnene blev trygge ved hinanden og at der opstod legefællesskaber i børnegruppen både på stuen og legepladsen.

For at understøtte børnenes sociale udvikling har vi fokus på, at børnene skal hjælpe hinanden. Når nogle er kede af det, har brug for hjælp til tøjet, skal vinke farvel eller noget helt tredje, kan en god ven være lige så kompetent som os voksne. Det styrker relationerne blandt børnene at de finder tryghed hos hinanden og

det har en stor betydning for deres udvikling og selvfølelse, at de bliver betydningsfulde, drager omsorg og hjælper hinanden. Som værktøj for denne udvikling bruger huset bl.a., som også tidligere beskrevet, Mary fondens fri for mobberi, som er en stor succes. Vi oplever børnene meget begejstret og engageret når vi tager kufferten frem. De giver god anledning til at børnene kan dele både gode og dårlige oplevelser ift. venskaber. Flere får øjnene op for at de ikke er de eneste med de følelser der kan opstå, hvilket igen styrker selvværdet og relationerne blandt børnene.

Eks. fra børnehaven: Til samling inden frokost er Bamseven med i rundkredsen og der synges Bamsevengangen. Den voksne læser højt fra Bamsevenbogen og efterfølgende tales der om historien i gruppen.

Vi har hidtil haft mest fokus på bamsevenner i børnehaven. Vi vil udbrede arbejde med "Fri for mobberi" ved bl.a. at introducere den individuelle bamseven til de 2 årige i vuggestuen.

Når børnene leger, er vi opmærksomme på, at vi som voksne kan træde tilbage og give børn plads til, at de kan lege sammen uden voksnes indblanding. Der kan vi som voksne have en observerende rolle og træde til når der er behov for det, fx når der opstår konflikter. Konflikten kan opstå når børnene misforstår hinandens intentioner og har brug for en voksen der hjælper og guider dem videre i legen. Eller hvis et barn gerne vil deltage i en leg, men har brug for at de voksne træder til og støtter barnet i at komme ind i en leg, eller tilrettelægger en spontan aktivitet som er med til at fremme barnets potentiale, så de andre børn ser det gode ved barnet og gerne vil lege med dem.

Eks. En gruppe på fire børn har i en længere periode leget i dukkekrogen sammen, tre piger og en dreng. En formiddag er pigerne gået i gang med at lege og drengen åbner døren og spørger om han må være med og får et nej. Drengen accepterer nej et og den voksne vælger ikke at blande sig. Ti minutter efter kommer en af pigerne ud til drengen og siger han godt må være med hvis ikke han skriger. Drengen vil gerne være med og legen forløber over lang tid, uden nogle former for konflikter. Drengen har tendens til en meget høj og skrigende stemme, men det bliver her af børnene italesat at det var derfor, han i første omgang fik et nej.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Læringsmiljøet skal understøtte børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. De pædagogiske medarbejdere er sproglige rollemønstre for børnene, og børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

For at indgå i fællesskabet har sproget stor betydning. Det kan være svært at løse konflikter og bidrage til legens udvikling, hvis barnets sprog ikke udvikler sig alderssvarende. Vi er i Stavnsbørnehuse derfor meget opmærksomme på, i samarbejde med forældre, at understøtte barnets sproglige udvikling. Der er i huset pædagoger der er uddannet til at have særligt fokus på, at varetage denne vigtige opgave, så hele huset har nogle at gå til, hvis de har brug for sparring, samt til at sprogvurdere de børn der har sproglige udfordringer. Hvis der er brug for det henviser vi til talepædagog og er altid i tæt dialog med forældre omkring hvordan vi sammen bedst muligt stimulere barnets sprog. Vi arbejder med så vidt muligt at tage os tid til, at lytte til barnet og øve turtagning i samtalen. Vi spiser i mindre grupper, så der ved måltidet er mulighed for at føre en fælles samtale, hvor børnene øver sig i at lytte til hinanden, føre en fælles samtale og vente på tur. Dette sker på forskellige niveauer, alt efter om der er tale om vuggestue eller børnehavebørn. I vuggestuen er det især på puslebordet en til en kommunikation og kontakt kan få plads, så vi prioriterer at tiden og rutinen her skal vægtes højt. Historie læsning er et vigtigt redskab for især at udvide ordforrådet, ligeledes rim og remser, som vi vægter højt, da dette er et godt redskab for børnene til, selv at lege med ordene. Det er tydeligt at se hvordan der rimes løs med selvopfundne ord og rim i børnehaven. De laver rim og remser sammen, som bliver et fælles tredje der styrker de sociale relationer. Dialogisk læsning i små grupper er noget vi benytter os af, ved at have det som længerevarende forløb. Dialogisk læsning skaber en sproglig interaktion med barnet under oplæsningen, som gør det mere interessant for børnene, da de bliver inddraget i fortællingen og dermed får øvet sig i at kommunikere. Det er også her vi har ekstra fokus på enkelte ord, så ordforrådet styrkes. Man kan lave dialogisk læsning på flere niveauer, både så er mere simpelt, men også på en udvidet mere gennearbejdet måde som deles op i faser.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Krop og bevægelse er et tema børn konstant benytter sig af. Børn har oftest et stort behov for at være aktive og udviklingen her er stor, fra de starter i vuggestue og til de slutter i børnehaven. Vi understøtter børns lyst til at bruge kroppen ved at tilrettelægge aktiviteter, hvor de kan udfolde sig. Vi har vores store flotte legeplads med masser af muligheder for, at børnene kan udvikle deres motorik. Børnene kan kravle op ad bakkerne, køre på cykler, gemme sig og udforske naturen ved blandt andet lege i skoven eller gemme sig. Hvis børnene vil have mindre voksent opsyn kan de gå i "skoven" og vi har også legehuse, som børnene holder af at lege i. De voksne kan hjælpe børnene ved enten at vælge at træde tilbage og give børnene lov til at undersøge uden voksen indblanding og kun gribe ind når de har brug for hjælp. Vi sørger for at de voksne fordeler rollerne på legepladsen mellem sig, så de voksne er fordelt på hele legepladsen og det aftales hvem der holder opsyn og hvem der sætter aktiviteter i gang, for de børn der har brug for dette. Både i børnehaven og vuggestuen har vi motoriske redskaber indenfor, som jævnligt bruges til stor glæde for børnene.

Vi laver ofte kreative aktiviteter som styrker børnenes finmotorik og sanser. De klipper, klistre, maler, laver perleplader, halskæder og meget andet. Pincetgrebet styrkes især ved at lege med perler og det at male kan hurtigt blive til en stor sanseoplevelse for både vuggestue og børnehavebørn. Vi oplever ofte at børnene på eget initiativ ender med at male hele hånden, blande farver og se hvad en limstift kan. Børnene udfordres og udvikler sig også motorisk i hverdagsrutiner, f.eks. ved at kravle op og ned ad trappe stolene og skamler samt ved at skamler ved puslebordet og ved de små stiger op ad barnevogn/krybbe. Børnene færdes fysisk hvor de selv mestre opgaven, dvs. de bestiger et legeredskab eller lignende når de selv kan motorisk.

Med selvhjulpenhed som vi dagligt arbejder med, er kroppen også i fokus, og det kan være svært, krævende og kræver vedholdenhed og styrke at tage tøjet af og på, især om vinteren. Vi guider så vidt muligt verbalt børnene i hvordan det kan lykkes, så de får en succesoplevelse, men der er også plads til omsorgen i at de har brug for hjælp, af enten et barn eller en voksen.

Der er mange måder vi kan hjælpe børnene med at bruge deres krop. Et eksempel: Vi havde i vuggestuen nogle drenge der farede rundt inde på stuen, de grinede og havde det sjovt, men de helt små blev urolige af lyden. Så de voksne valgte at invitere drengene ud på legepladsen, til stor begejstring for dem. Dette eksempel viser hvordan de voksne støtter børnene i at bruge kroppen frem for at begrænse dem, samtidig får børnene medbestemmelse på deres hverdag.

Da børnene gennem hele dagen er meget i bevægelse, hjælper vi dem med at finde ro i løbet af dagen. I vuggestuen bliver der lavet stille aktiviteter inden børnene skal sove til middag. Det kan være at læse bog eller lave puslespil. For de børn der ikke sover til middag, bliver der lavet rolige aktiviteter og hjulpet med at lave rolige lege. I børnehaven har vi hver dag, efter vi har været på legepladsen, afslapning på stuen. Alle børn ligger ned med et tæppe, mens der bliver spillet stille musik eller læst en historie. De børn der har svært ved at finde ro, bliver hjulpet af en voksen, ved at den voksne sidder med barnet og evt. aer det. Vi oplever at børnene har stor gavn af denne stillestund, nogle falder i søvn, nogle bliver liggende og slapper af og de der har svært ved at finde ro hjælpes til netop at finde ro og mærke sig selv. Deres hjerne får en pause, i en oplevelsesrig hverdag. Vi gør derfor i Stavnsholt Børnehus ikke brug af skærm, medmindre det er til f.eks. at finde et billede et barn har taget, eller andet, som har et fagligt pædagogisk formål.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44 - 45)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

I Stavnholt børnehus har vi vores skønne store legeplads, som børnene kan udfolde sig på. Vi er ude hver dag så børnene kan nyde den friske luft, bruge deres krop og sanser til at udforske de elementer der findes på legepladsen, så som at pjaske og lege med vand, lege med sand, samt alle de utallige muligheder der ellers er. Børnene finder ofte insekter og regnorme, som studeres nøje og som vi indimellem må slå op for at finde ud af hvad er. Dette er en god måde for børnene at opdage hvor meget naturen kan bruges til og sanserne bliver for nogle sat på prøve når de skal holde eller røre især regnormene og sneglene, som kan være lidt slimet. Det er vigtigt for os at skabe et læringsmiljø, hvor børnene får en forståelse af naturen og for de forskellige årstider. Vi har plantekasser hvor der bliver plantet forskellige bær og tomater, som der kan smages på. Her lærer børnene hvornår noget er modent og oplever den proces der sker for modningen. Hvert år har vi plantedag som vi laver til en bedsteforældredag, hvor det er bedsteforældrene der kommer med en blomst eller plante. Det er god måde at skabe sammenhæng mellem institutionen og børnenes private sfære. Vi gør meget ud af at børnene får lov at eksperimentere med de forskellige materialer naturen byder på og vise dem hvordan naturens materialer kan bruges til meget forskelligt, både til leg, kreative aktiviteter, mad til dyrene og os og til bål, som vi ind i mellem laver i børnehaven. Børnene synes det er enormt spændende, da det også er lidt farligt, er der meget læring i, hvordan man gebærder sig når der laves bål. Vi prioriterer det at komme på tur højt og har mange muligheder for lærerige ture for børnene. Vi tager til Furesø, hvor der b.la. kan kastes sten i vandet, finde svampe og klatre på skrænter.

Det tager kun ti minutter på gåben at komme til Skolelandsbruget, hvor vi ofte tager hen og kigger på dyr. På skolelandbruget er de ansatte meget engageret i at være behjælpelige med, at fortælle om dyrene og til

at fange børnenes opmærksomhed omkring det der foregår på skolelandbruget. En dag vi var på besøg, så vi en hare blive pelset, en anden dag et får blive malket, alt imens der blev fortalt og forklaret omkring processen. Børnene fik rig mulighed for at stille spørgsmål og var meget nysgerrige. Da vi kom hjem fra turen, blev der lavet tegninger som børnene kunne bruge til fortælle deres forældre om turen og vi satte billeder af turen op i børnehøjde. Hvert år tager vi traditionen tro på skolelandbruget for at hente årets juletræ, hvilket både vi og de ansatte fra skolelandbruget gør noget særligt ud af.

Vores storbørnsgruppe i børnehaven har af flere omgange arbejdet med temaet "Miljø og bæredygtighed". Udgangspunktet for forløbet har været at indhente viden, eksempler og aktiviteter om bæredygtighed og miljø i relation til førskolebørn.

Der har været fokus på at give børnene en forståelse og mulighed for at opleve hvordan menneskets forbundethed med naturen kan påvirke hinanden og fremme bæredygtighed.

Gruppen har i denne forbindelse bl.a. samlet skrald, besøgt genbrugsstation og rensningsanlæg samt lavet tegninger og collager herom.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

I Stavns Holt børnehus gør vi meget ud af at koble fællesskabet sammen med kultur og æstetik. Vi værner om vores traditioner og gør noget særligt ud af disse. Vi fejrer julen, fastelavn, påsken, Halloween og holder høstfest. Især julen indeholder mange traditioner, som at børnehavebørnene får en nisse med hjem hvor forældrene skriver i en bog, vi holder julefrokost, får risengrød, henter juletræ hvert år på skolelandbruget hvor vi får æbleskiver når vi kommer hjem, holder julefest med forældre mm. Det skaber en stor fællesskabsfølelse for både børn og voksne at vi værner om vores traditioner. Vi gør meget ud af at fejre børnenes fødselsdage, ved at sætte flag og skilt op i dagens anledning. I børnehaven laver stuerne en lille gave med tegninger fra vennerne til barnet og til den sidste fødselsdag barnet har, tager vi på besøg hjemme.

Kulturelle værdier er for os også vigtigheden i, at vi har en kultur i huset hvor alle føler sig velkomne og forskelligheder og forskellige kulturer og måder at leve på respekteres, både for børn og voksne.

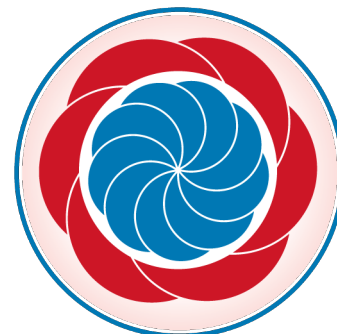
Vi arbejder med kulturelle udtryksformer når vi er kreative og laver rytmik med sang og bevægelse. Det er en god måde for børnene sammen at udtrykke sig på og inspirere hinanden, både når de er kreative og bevæger sig. Vores mål er at deres nysgerrighed, fantasi og kreativitet skal stimuleres. Det styrker fællesskabet at det er noget vi gør sammen, vi udvikler os sammen og grænserne for hvad de tør rykkes når de spejler sig i hinanden og i de voksne. De får en øget selvbevidsthed og selvværdet øges. Vi udstiller de produkter børnene laver, så de stolt kan vise det frem til deres forældre.

Vores æstetiske omgivelser er præget af legezoner, så børnene har bedre mulighed for at fordybe sig i legen. Vi gør os umage med at der er legetøj, som favner flest interesser. Vi gør legezonerne overskuelige

for børnene og har stillezoner i form af sofaer med tilhørende bogreol. I Stavnsholt Børnehus bestræber vi os på at visualisere legezoneerne med stuens aktuelle børn, der leger.

Evalueringskultur

Dagtilbudslederen har ansvar for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dokumentationen anvendes i løbende evalueringer, som led i en evalueringskultur, der udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø. Mindst hvert andet år evalueres den pædagogiske læreplan med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen offentliggøres. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Sådan beskriver Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, opgaven omkring evaluering i dagtilbud. Der bliver slået fast, at den pædagogiske dokumentation skal bruges til at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø for derigennem at øge børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den løbende evaluering er et redskab for de pædagogiske medarbejdere og indgår i en evalueringskultur. Dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evaluering, kriterier og komplekse sammenhænge

Evaluering er et redskab der kan bidrage til at vurdere, udvikle og kvalificere pædagogisk praksis. At evaluere eller at vurdere et pædagogisk læringsmiljø kræver dialoger om hvad der er god kvalitet i læringsmiljøet og hvordan det gode pædagogiske læringsmiljø har betydning for børnene. Dialoger om kvalitet af pædagogisk praksis er vigtige og medvirker til, at gøre kriterier for evalueringer tydelige. Kvalitet forstået som hvad børnene skal have med sig og hvordan læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det understøtter bedst muligt Disse dialoger foregår blandt de pædagogiske medarbejdere og involverer dagtilbuddets forældrebestyrelse. De pædagogiske medarbejdere tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø efter de antagelser de har om, på hvilke måder læringsmiljøet bidrager til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dialoger om pædagogisk praksis skaber mulighed for refleksion og læring om egen praksis og mulighed for at justere denne. De pædagogiske medarbejdere vil opleve sådanne dialoger som meningsfulde måder at anvende evalueringer på.

Pædagogiske medarbejdere skal træffe mange vurderinger, beslutninger og handlinger i løbet af en dag. Mange handlinger sker hurtigt og baserer sig på de pædagogiske medarbejders professionelle dømmekraft; en erfaringsbaseret fornemmelse for hvad der sker og hvad der er vigtigst. I situationen kan der altid handles anderledes og refleksion over praksis er derfor central. I nuet er der sjældent tid og rum for refleksion, drøftelser og refleksion må ske efterfølgende og skal dokumenteres, fx noteres, for at kunne indgå i en senere systematisk evaluering og kunne give støtte til forandringer af handlinger og praksis. Pædagogisk praksis udfolder sig i komplekse processer, hvor både børn og voksne har intentioner med de handlinger og interaktioner der finder sted. I pædagogisk praksis er der ikke er entydighed mellem indsats og resultat; konteksten og de konkrete menneskers handlinger og beslutninger har betydning for hvad der sker i samspillet. Evalueringer af pædagogisk praksis skal kunne rumme denne kompleksitet. Når man

evaluerer, sætter man særligt lys på en del af det pædagogiske læringsmiljø, velvidende at man ikke kan indfange alt det, børn oplever over hele dagen. De pædagogiske medarbejdere udvælger altså et særligt fokus for evalueringen af det pædagogiske læringsmiljø. Dette fokus beskrives i det didaktiske redskab, PEF, planlægning og evaluering i Furesø, se mere på nedenfor.

Evaluering; kultur, kompetence og kapacitet

Den styrkede pædagogiske læreplan fremhæver, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. En evalueringskultur forstås vi som en sammenhængende tilgang til evaluering og praksis, hvor evalueringer bidrager til udvikling af kvaliteten af den professionelle praksis. En evalueringskultur kræver at dagtilbuddet har udviklet evalueringskapaciteter.

Evalueringskapaciteter forstået som, at arbejde reflektivt med egen evalueringspraksis med henblik på, at blive bedre til at evaluere, til at anvende og omsætte evalueringer til et løft den pædagogiske kvalitet. Struktur og organisering af de pædagogiske medarbejders arbejde med didaktik; med planlægning, dokumentation og evaluering af pædagogisk praksis samt parathed og kompetence til sammen at reflektere over hinandens praksis og til at ændre denne, styrker en evalueringskultur. For at understøtte dagtilbuddenes arbejde med at opbygge en evalueringskultur anvender Furesø Kommune nogle fælles redskaber.

Fælles redskaber i Furesø Kommune

Furesø Kommunes dagtilbud anvender PEF som didaktisk redskab. Her planlægger, analyserer, udvikler, dokumenterer og evaluerer de pædagogiske medarbejdere igangværende pædagogiske forløb, rutinesituationer samt børnekulturen. PEF understøtter den løbende systematiske evaluering. Dokumentation der indgår i evalueringer, kan antage mange former: Interviews af børn, læringsfortællinger, fotos, børns tegninger, video, observationer, udstillinger, relations skemaer; barn-barn eller barn-voksen, logbøger eller skemaer til registrering.

Furesø Kommune understøtter arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan med Læringslaboratorier. I læringslaboratorierne mødes dagtilbudsledere og faglige fyrtårne som sammen udvikler, sparrer og henter ny inspiration og viden til det fortsatte arbejde med den pædagogiske læreplan. På læringslaboratorier sker videndeling, indhentning af ny viden og inspiration, planlægning af nye prøvehandlinger. Læringslaboratorierne veksler mellem debatter, sparring, reflektive teams og faglige input mv.

Til pædagogisk tilsyn er Furesø Kommune inspireret af KIDS, et redskab til Kvalitetsudvikling I Dagtilbud, KIDS ligger tæt op af det pædagogiske grundlag og de 12 mål der vedrører de 6 læreplanstemaer. KIDS anvendes af dagtilbud til inspiration til udvikling af kvaliteten af deres pædagogiske praksis. I de systematiske evalueringer kan dagtilbud med fordel hente inspiration i KIDS og i anbefalinger fra tilsyn.

Hverdagsevaluering, løbende systematisk evaluering og evaluering hvert 2. år

I Den styrkede læreplan er det beskrevet hvordan dagtilbud løbende skal evaluere på hvilke måder læringsmiljøet understøtter børns trivsel, læring, udvikling og dannelse samt at dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år.

Disse 3 niveauer søger vi koblet sammen, således at hverdagsevalueringer giver input til den løbende systematiske evaluering, der har PEF som omdrejningspunkt og endelig den evaluering af dagtilbuddets pædagogiske læreplan der finder sted hvert 2. år.

Tre niveauer af evalueringer, der bidrager og kvalificerer hinanden, indgår i arbejdet med læreplanen.

Hverdagsevalueringer

Hverdagsevalueringer er de uformelle og spontane refleksioner om evaluering som de pædagogiske medarbejdere gør sig, når de holder pause, har sovetime eller er på vej hjem fra arbejde. Disse evalueringer rummer vigtige observationer og refleksioner og kan bidrage til de løbende systematiske evalueringer af pædagogiske forløb og af det pædagogiske læringsmiljø. For at fastholde hverdagsevalueringerne gør de pædagogiske medarbejdere noter ud fra spørgsmål på trykte post-its:

- Hvad forløb godt?
- Hvad blev jeg opmærksom på?
- Hvilke intentioner havde børn/voksne?
- Hvad fik børn/voksne ud af forløbet?

Løbende og systematiske evalueringer

Noter fra hverdagsevalueringer indgår i de løbende og systematiske evalueringer som PEF understøtter. Rammer og struktur for de systematiske evalueringer skaber dagtilbudslederen lokalt. De systematiske evalueringer finder sted på møder hvor relevante pædagogiske medarbejdere deltager. PEF er rammen for indsamling af data og pædagogisk dokumentation og kobler hverdagsevalueringer med løbende systematiske evalueringer.

PEF rummer en spørgeguide der understøtter analysen af praksis:

- Børns udbytte ifht. beskrevne mål og det pædagogiske grundlag
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Hvad viser forløbet om vores refleksioner om valg af indsatser?
- Hvad viser evalueringen af nyt, overraskende og spændende?
- Hvad har vi voksne lært?
- Hvad vil vi vide mere om?
- Hvad tager vi med til næste forløb?

Dagtilbudslederen understøtter at den systematiske evaluering anvender dialogmetoder der bringer flere perspektiver frem og som fremmer udvikling af nye forståelser og ideer.

I processen med løbende og systematiske evalueringer kan dagtilbud arbejde med flere lyttepositioner. Udpegede pædagogiske medarbejdere holder særligt øje for:

- Børneperspektiv i forløbene
- Guldkorn der rummer vigtig viden og læring
- Det der er vigtigt at formidle og dele viden omkring
- Hvilke begrænsninger eller udgrænsninger børnene møder i forløbet

De opmærksomheder som medarbejderne fra forskellige lyttepositioner får, indgår i dialogerne.

Evaluering af læreplanen hvert 2. år

Dagtilbudsloven fremhæver: at lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen af den pædagogiske læreplan hvert 2. år.

PEF samt anden pædagogisk dokumentation udgør det materiale som evalueringen foretages ud fra. anbefalinger fra tilsynsrapporter medtænkes i evalueringen.

Processen for evalueringen er at dagtilbudsleder og medarbejdere, faglige fyrtårne laver oplæg til evalueringen og opfølgningen på arbejdet med den pædagogiske læreplan. Derefter inddrages den samlede medarbejdergruppe der kommer med input og siden skal forældrebestyrelsen inddrages i en drøftelse og har mulighed for at komme med input og forslag. Dagtilbudsleder har det endelige ansvar for den pædagogiske læreplan.

Evalueringen hvert 2. år tager form af en metaevaluering. En sammenfatning og en analyse af evalueringer fra PEF som er udarbejdet i perioden samt evt. anden pædagogisk dokumentation.

Fra disse PEF hentes informationer fra rubrikkerne:

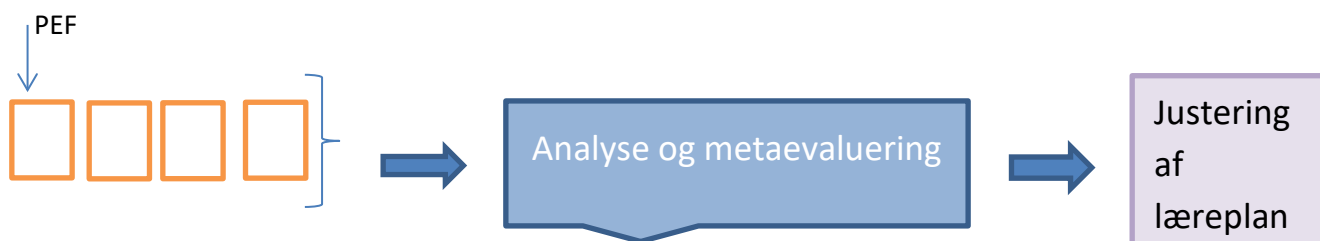
- Refleksion 1
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Refleksion 2
- Hvad tager vi med os

Der kigges på temaer der går på tværs: sammenhænge, tegn og mønstre eller noget der ikke er medtaget.

Vigtige spørgsmål er:

- Hvilken ny læring, erkendelse er gjort, hvor er der noget dagtilbuddet skal arbejde videre med
- Får I realiseret det pædagogiske grundlag tilstrækkeligt?
- Er jeres mål gode at evaluere på, er der forskel på mål for børn i vuggestue og børnehave?
- Har I fundet gode måder at få øje for børnenes perspektiver på?
- Er der et pædagogisk tema I har brug for at indhente mere viden omkring?
- Hvor er der noget i jeres pædagogiske læreplan I vil justere, fx korte retningsgivende refleksioner eller eksempler der bedre beskriver den pædagogiske praksis I tilbyder børnene

Oversigt over evalueringen hvert 2. år:

Hvordan vil vi sikre at hverdagevalueringer tilfører vigtig viden til de løbende og systematiske evalueringer, af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og så børnenes udbytte?

Hvordan udvikler vi evalueringskapaciteter, hvor har vi særligt behov? Og hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Vores arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde, er noget vi især arbejder med på personalemøder og på temadage. Det skaber rum for refleksion, når personalet får tid til at fordybe sig i hverdagens pædagogik og overvejelser og dermed drøfter forskellige synspunkter, sparre omkring svære situationer og give hinanden input. Vi har i Stavnsholt børnehushus en god omgangsform, hvor forskellige synspunkter drøftes på en respektfuld måde. Vi er et børnehushus der er gode til at rumme forskelligheder og til at lade os inspirere af hinanden og netop se det som en fordel at vi har forskellige kompetencer, som kommer til gavn for børnene. For at kunne have en evalueringskultur er det vigtigt at vi er nysgerrige på hinanden og tør stille spørgsmål. Dette arbejder vi løbende med at blive endnu bedre til, da det skaber et godt arbejdsmiljø og godt arbejdsmiljø for de voksne er lig en god hverdag for børnene.

Vi vil arbejde mere systematisk med evalueringskulturen af den pædagogiske praksis, herunder dynamisk med PEF og den styrkede læreplan.

Vi vil introducere "Evaluering post it" til hverdagsrefleksioner for vores kollegaer, for at styrke vores evaluering og dermed opkvalificere vores pædagogiske praksis. Der vil også blive arbejdet med evaluering på stuemøderne.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

I Stavnsholt børnehus anvender vi PEF'er og anden hverdagsdokumentation fra de forgangne år til evaluering af den styrkede læreplan.

Vores forældrebestyrelsen har et ønske om at komme endnu tættere på evalueringsprocessen og have læst PEF'erne forud for evalueringen – dette er et opmærksomhedspunkt til fremadrettet evaluering. Derudover ønsker forældrebestyrelsen at bidrage ind i overgangsarbejdet fra vuggestue til børnehave. Her skal vi have nedsat en arbejdsgruppe bestående af medarbejdere, og der vil blive arbejdet på en særlig kobling til bestyrelsen.

Links:

Furesø Kommunes Børne- og Ungepolitik: [Børne- og ungepolitik](#)

Fortsat fremgang for Furesø, Byrådet mål for 2019 – 2020: [Fortsat fremgang](#) Vision 2030: [Vision 2030](#)

Fælles læringssyn 0 – 18 år: [Det fælles læringssyn](#)

Oplæg om dannesperspektiv til dannelsesrejsen, under udarbejdelse

Styrket pædagogisk læreplan, rammer og indhold, EMU [EMU: Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

FN's børnekonvention: [Unicef, børnekonventionen](#)

Dagtilbudsloven: [Dagtilbudsloven](#)